

Kes need jäljed siia jättis, kes neid jälgi mööda käis?

Jäljed Raeküla linnaosas

1. Riia mnt 273 - perekond Pätsi maja

Raeküla ajalugu on pikk, selle kuulumist Pärnu linna koosseisu on juba aastal 1265 tunnistatud. Praeguse aedlinna aladel laius 20. sajandi algul metsamaa mõne üksiku taluga. Raeküla linnaosa arengus on suurt rolli mänginud ehitusmeister Jakob Pätsi kolimine Pärnusse 1882. aastal. Päts kolis

Pätside pere: vasakult esimene Nikolai, siis Marianna, pereisa Jakob, Voldemar, pereema Olga, Peeter ja Konstantin. Autor teadmata.

Tahkurannast Pärnusse koos abikaasa Olga ja viie lapsega, kellest üks oli tulevane Eesti Vabariigi esimene president Konstantin Päts. Kolm aastat hiljem ostis Jakob Päts Raekülla kümme tiinu (veidi rohkem kui kümme hektarit) maad praeguste Lembitu ja Järva tänavate vahele, kus tegi lageraiet ja jagas maa kruntideks. Mõnele krundile ehitas ta ka maja peale ning üüris neid Raekülla kolinud inimestele välja. Jakob Pätsi kruntide jaotus pani aluse praegusele aedlinna süsteemile.

Pikaaegne Raeküla elanik August Edgar Peet meenutab lõbusat lugu ebatavalisest kolimisest. Järva tänaval olnud üks tolele ajale iseloomulik ristotsaga maja, mis polud kuigi kõvasti vundamendile kinnitatud. Selles majas elas perekond Raadik. Jakob Päts küsinud raega võrreldes elanikelt kõrgemat üüri. Tulnud siis kord trobikond mehi Waldhofi vabrikust töölt ja turgatanud Raadiku perele idee – kambakesi tõstsid nad maja üle tänava linna maa peale ja niimoodi pääsesidki Jakob Pätsi kallimast üürist.

1891. aastal valmis Sinu ees seisev punastest tellistest hoone. Esimesel korrusel tegutses trahter ja teine korrus oli välja üüritud. Praeguse Riia maantee ja parkla asemel laius maja ees purskkaevuga iluaed. Vene ajal oli maja kalurikolhoosi kasutada, tollal lisati majale juurdeehitus. Hetkel on maja erakätes.

2011. aastal kinnitati Riia maantee 273 maja külge perekond Pätsi auks mälestustahvel. Lisaks Jakob ja Olga Pätsile on sellel loetletud nende laste nimed ja ühiskondlik panus. Tänapäevase rännaku lõpuks oled avastanud, kuidas on perekond Päts veelgi Raeküla kujunemist mõjutanud. **Head teed!**

2. Riia mnt 269 – Vaala kontor

Raeküla kalurid. Foto Leonilla Sutt
Kannussaare arhiivist.

20. sajandi alguses oli Raeküla elanike põhiliseks tegevusalaks kalapüük. Veel käidi tööl Waldhofi tselluloosivabrikus, saeveskis Lennuk, Sindi kalevivabrikus ja Sindi-Lodja tellisetehases. Kõige jõukamalt elasid just kaluripered.

1919. aastal loodi kaluriselts Laine. Riita Tõniste kirjutab linnaosa kohaliku ajalehe Raeküla Sõnumid esimeses numbris 2010. aastal: „Algul oli seltsi sihiks üldkultuuriline tegevus, vastastikune abistamine õnnetuste korral, kalameestele vajalike vahendite muretsemine, Pärnu lahe ja jõe kalade uurimine ning vete rikastamine kaladega, samuti majandusliku olukorra parandamine. Vaatamata raskele sõjajärgsele ajale oli esimene tegutsemisaasta edukas: telliti püüniseid, nõore, tõrva, mõrralõnga jpm Tallinnast, Saksamaalt jm. Seltsi kaudu hakati saatma kala müügiks välismaadesse, olles Eestis esimeseks seltsiks, kes astus ärilisse ühendusse välismaaga kalakaubanduse alal.“

Kala hoiti jahedates jääkeldrites. Neid olevat Raekülas kokku olnud viis: kolm erakätes, üks 1931. aastal moodustatud kalurite artellil ja viies oli selts Laine 1928. aastal valminud jääkelder, mis asus Haraka tänaval Vaala kontori ja praeguse lasteaia sissepääsu vahel.

Teise maailmasõja aegu põgenesid paljud Raeküla kaluripered paatidega üle mere Rootsi ja sealt edasi kaugemale. Kalurite arvu vähenemine jättis jälje ka kaluriselts Laine tegevusele, mis päädis seltsi tegevuse lõpetamisega 1946. aastal. Paar aastat hiljem moodustati artell Vaal, mis asus tööle kalurikolhoosi põhikirja alusel. Riia maantee 269 ehk kolhoosi Vaal peakontor on muuseas üks esimesi sõjajärgseid uusehitisi Raekülas. Uhke valge maja valmis 1948. aastal.

3. Järva 2 – Pärnu Raeküla lasteaed

Raeküla lasteaed algusaastail. Foto
erakoast.

Lasteaed tegutses Raekülas Lembitu 1 hoones kooliga koos juba 1931. aastal, praegune Pärnu Raeküla lasteaed avati 1966. aastal. Tol ajal kandis asutus nime Pärnu Linna 16. Lastepäevakodu. Üks kahest sõimerühmast tegutses ööpäevaringselt. Seitsmekümnendatel aastatel loodi eraldi rühmad raskete kõnedefektidega lastele. Alates 2004. aastast on asutuses üks tasandusrühm kõnehäirete ja spetsiifiliste arenguhäiretega lastele.

Lasteaia kodulehte uurides ilmneb pea kohe, et õppetöös kasutatakse ära ümbritsevat looduskkeskkonda (jõgi, meri, Raeküla männik) ja väärtustatakse kodukanti. Lasteaial on ka mitmeid toredaid traditsioone, nagu näiteks mihkripäeva ja jüripäeva matkad Raeküla männikus, perepäev koostöös Raeküla Vanakooli keskusega, folkloorihommikud, rahvuslike tähtpäevade tähistamine ja rahvuslik pidu vanemas rühmas ning talgud koos lapsevanematega mai esimesel nädalal.

4. Järva 11a – Osvald Saulep

Tea Kurvits kirjutab ajakirjas Kultuur ja Elu nii: „Osvald Saulep sündis 1925. aastal Harjumaal Kehtnas. Ta meenutab, et oli päris väike, kui vanaisa, märganud tema kasvavat huvi joonistamise vastu, õpetas talle tahvlil loomi kujutama. Kooliajal laskis õpetaja Osvaldil juba teistele ette näidata. Niisiis oli päris loomulik, et hiljem tahtis ta minna maalikunsti õppima. Sellele tõmbas aga kriipsu peale üle Eesti veerenud sõjavanker. Pintsli asemel tuli kätte võtta relv.“ Samas artiklis kirjeldatakse värvikalt Saulepi Teise maailmasõja aegseid sekeldusi ja neile järgnenud metsavennaelu ning sunnitööd. Kurvits jätkab: „Rajanud Pärnus endale kodu, astus Saulep 1959. aastal Tartu kunstikooli kaugõppeosakonda, mille lõpetas 1964. aastal, omandades maali ja garaafika eriala diplomi. Noorusunistus oli täitunud.“

Osvald Saulep koduateljees oma järjekordset kunstiteost viimistlemas. Foto autor on Silvi Kanošina.

Armastusest kunsti vastu annavad tunnistust Silvi Kanošina tähelepanekud Raeküla Sõnumid nr 3 jaoks tehtud intervjuus Osvald Saulepi kodus Järva 11a.

Juba maja välisseinal ilutseb kaunis valge luik, fuajees võtab saabujat vastu keraamikakildudest seinamosaiik eestlaste muinaskangelase Lembitu seiklustest. Kuigi meister tegi töid paljudes eri tehnikates (graafika, linoollõige, õlimaal, akvarell...), siis tema enda sõnul „omad sotid jäid vaid skulptuuriga“. Sellest hoolimata ahvatleb majaelanikke vannitoa seinal näkineid ja õues asuvat tiiki kaunistavad veel mõned skulptuurid, mis Kanošina külastuse ajal küll valgesse lumme olid mattunud.

Suurele püügile, 1982, õli.

„Mulle meeldib maalida, tahan ikka seda taha,“ ütles kunstnik Tea Kurvitsale. Saulepil on valminud üle paarisaja eri žanris töö. Tema maalide seas võib rohkesti leida maastiku- ja aktimaale ning meie väljapaistvate sõjaväelaste ja riigijuhtide portreid. Muusas, ka Raeküla Vanakooli keskuses rippuva Konstantin Pätsi portree autoriks on just meie kohalik kunstnik Osvald Saulep. Saulep lahkus meie seast igavikku 2016. aasta juunis.

Lisaks maalimisele laulis Saulep pikki aastaid oma elukaaslase Helle Kullamaa juhendatud sõjameeste kooris.

5. Kalevi pst 34 – jooned, külad ja legendid

Järgmine Riia maantee suunas kulgev tänav kannab nime Lennuki, just nagu umbes tolle tänava lõpus paiknenud saeveskigi. Tänapäevased nimed said Raeküla tänavad alles 1960. aastatel, kusjuures nimede üle otsustajad olid muuseumitöötajad. Pole midagi imestada, et Lennukile järgnevad Uku puiestee, Lembitu tänav, Vambola tänav jne. Enne seda kutsuti Raeküla tänavaid joonteks, mida oli kokku 12. Näiteks praegune Lembitu tänav kandis nime II joon.

Võib-olla oled kuulnud, et Raeküla ka Rotikülaks kutsutakse. Õigupoolest on Rotiküla vaid see osa Raekülast, milles parasjagu jalutate. Tegelikult oli Raeküla jagatud lausa kuueks külaks. Kunagisi Jakob Pätsi valdusi tänapäeva Lembitu ja Järva tänava vahel kutsuti Pätsi külaks, sealt linna poole kuni Saare tänavani oli samuti maaomaniku järgi Truše küla. Saare tänavast Raja tänavani jäi Kännuküla. Kuna praeguseid Mai rajooni kõrgmaju veel ehitatud ei olnud, loeti Raeküla ulatuvat suisa A. H. Tammsaare tänavani välja. Seda lõiku Metsa tänava ja Riia maantee vahel nimetati Soolikakülaks. Pätsi külast Riia poole jäi Tagaküla ning kõik, mis Merimetsa tänavast mere poole – see oligi kurikuulus Rotiküla.

Raeküla linnaosa kaart, mille koostamisel on kasutatud infot eelmise sajandi alguskümnendest. Foto erakogust.

Legende, miks Rotiküla on Rotiküla, liigub mitmeid. Siin on neist levinuimad:

- Kord tulnud raehärra kaema, mis linna ääremaal toimub. Ta olevat olnud üllatunud, nähes ülesharitud maalappe ja mätaskatusega onne ning hüüatanud: „Teie olema kui rottid oma pesad kiirest’ valmis teinud!“ Seda kuulnud kohalikud hakanudki naljaviluks oma kodukanti Rotikülaks kutsuma.
- Teine legend pajatab väikepoodnikust, kes sõitnud suurkaupmees Ammende juurde kaupa ostma. Ammende juures näinud ta silmanurgast, kuidas rott, läikiv asi hambus, lipsanud aida seina ääres seisnud vanasse puidust pumbatorusse. Poodnikul tekkinud huvi ja ta kaubelnud toru Ammende imestusest hoolimata endale. Toru olnud pungil täis varandust, mille eest väikepoodnik ostnud Raekülla krundi

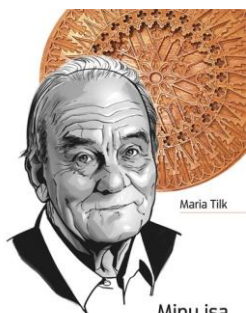
ja ehitanud kauni maja ka peale. Et krundi ostmiseks ja maja ehitamiseks kulunud raha pärines rotilt, hakatigi piirkonda Rotikülaks hüüdma.

- c) Selle loo lühem variant räägib talumehest, kes näinud Jeruusalemma kõrtsi juures rotti, raha suus, maas lebavasse torusse lipsavat. Kõrts asus enam-vähem tänapäeva Saare tänava Riia maantee poolses lõpus, kus nüüd asub tankla. Talumees uurinud asja lähemalt ning leidnud torust hulga aardeid, mille otse loomulikult endaga kaasa viis. Rott aga poonud end suurest kurvastusest männikus üles.
- d) Roti poomisega päädib ka viimane legend. Tol ajal, kui tulevase president Pätsi isa Jakob kõrtsi pidas, käinud äärelinna kõrtsis ka kesklinna poisse, kellele kohalikud rõõsapõsised neiud silma hakanud. Karustele kaluripoegadele see muidugi meelt mööda ei olnud, seepärast tegid nad kiiresti oma ülesandeks linnavurled vutt-vutt rae poole tagasi ajada. Saadud koslep vihastanud linnapoisse nõnda, et kord, kui nad leidnud hirmsuure roti, sõitnud nad Raekülla ja poonud tolle kõrtsi juures männioksa külge üles, et kõik möödaminejad poodut näeks. See tegu leevendanud veidi vurlede kaotusvalu, Rotiküla nimi aga hakanud Raekülale külge. Kusjuures sõimusõnana tarvitseti vihastamise korral öelda: „Kuradi rotlased!“

Vali välja endale meelepäraseim legend ja pajata seda teistelegi!

6. Lembitu 55 – Gunnar Aarma

Viimane mere ääres – nii on kirjeldatud seda kuulsat maja, kuhu saabus omal ajal hulganisti kirju ja külalisi. Aarma maja teadis iga Pärnu taksojuht, kes Gunnar Aarma Pärnu-perioodil tema juurde tõttavaid inimesi sõidutas. Tervendaja ja esoteerikakirjanik Aarma võõrustas 1970. aastate lõpus paastumatku, mida mõnikord ka näljamatkadeks kutsuti ja mis tõid kokku rahvast Pärnust ja kaugemaltki. Aarma elukäik oli keeruline. Ta kasvas Tallinnas, oli kaua aastaid koos perega Venemaal asumisel. Pärast Eestisse naasmist asus Aarma elama Pärnusse, kus hakkas Raekülla maja ehitama. Pikka aega oli see Lembitu tänava merepoolseim maja – sellest ka eespool toodud hüüdnimi. Aarma põhiamet oli muusikaõpetaja. Silja Joon kirjutas 2011. aastal Pärnu Postimehes järgmiselt: „Gunnar Aarma sai tuntuks peamiselt oma ravimeetodite ja tarkade nõuannete poolest, kuid niisama palju tähelepanu väärivad tema huvitavad reisid ja enne suurt ilmasõda aset leidnud kohtumised, millest tavaline Eesti lihtsurelik ei osanuks unistadagi. Näiteks oli ta kohtunud Hemingwayga, samuti Franco abikaasaga ja isegi Hitleriga, kui mainida mõnd kuulsatest tegelastest, kellega Aarmal oli õnnestunud silmast silma suhelda.“

Minu isa
GUNNAR AARMA

Aarma on kirjutanud ja avaldanud mitmeid raamatuid ning artikleid, Aarma eluloo on raamatusse „Minu isa Gunnar Aarma“ kirja pannud tema tütar Maria Tilk. Ingvar Luhaäär on oma intervjuudest Gunnar Aarmaga koostanud kogumiku. Viimased eluaastad enne manalasse lahkumist 2001. aastal veetis Aarma Tallinnas.

Foto on võetud internetist.

7. Merimetsa 64 (maja taga Lembitu tänaval) – tuletõrjeplats

Seltsielu on Raekülas ikka aktiivne olnud. Lembitu 1 koolimaja kujunes tasahilju kultuurikeskuseks, kus – eriti kolmekümnendatel aastatel – peeti tasulisi tantsupidusid, anti kontserte, tegutses näitering, toimusid võimlemispeod, käis koos džässansambel ja palju muid tegevusi. 1924. aastal asutati Noorte Punase Risti organisatsioon ja Lootuse ring, Raekülas tegutsesid spordiselts Tervis ja karskusselts Vaprus, noorteselts Koit ning ühendused Noored Kotkad ja Kodutütred.

Nõnda ei ole midagi imestada, et 1924. aastal alustas tegevust Pärnu Vabatahtliku Tuletõrje Seltsi Raeküla jaoskond. Esiolgu tegutses jaoskond tänapäeva Merimetsa ja Olevi tänava nurgal, kuid 1939. aastal ehitati Merimetsa ja Lembitu tänava nurgale uus pritsumaja.

August Edgar Peet meenutas 2018. aastal: „Seal oli siuke plats, on praegust, seal olid jälle välipeod. Merimetsa ja Lembitu nurga peal oli tuletõrjemaja, niisugune, et suur torn oli, kus harjutasid tuletõrjujad ülesse ronimist teise-kolmanda korrusele ja kus kastmise voolikud pandi kuivama. Ja seal oli siis garaaž ja auto. Ja siin oli siuke korter ja telefon oli sees. Ja minu isapoolne vanaema oli seal valvur. Kui siis tuli see tulekahju kusagil, siis ta tõmbas sireeni, nii et terve Raeküla kõlas. Siis jooksid kokku see autojuht ja tuletõrjujad ja sõitsid välja tuld kustutama.“

Elupõlise Raeküla elaniku Eili Laanela sõnul oli tuletõrje kohaliku kultuurielu oluliseks edendajaks. Traditsiooniliselt peeti kevad- ja sügispidu. Noil pidudel demonstreerisid pritsimehed omi oskusi ja kutsusid ka rahva

hulgast mehi endaga jõudu katsuma. Raeküla tuletõrjujate pasunakoor, 1935. Foto Leonilla Sutt Kannussaar

Tänapäeval asendab torniga depoohoonet eramaja, Lembitu tänaval asuv majatagune plats, mida kohalikud kutsuvad Pärna pargiks sinna istutatud pärnapuude järgi, on aga alles. Puude juurte alla olevat istutajad-printsimehed pannud sedelid oma nimedega.

8. Kalevi pst 82 – Marguse võrgupood

Kas märkad Marguse võrgupoe hoovil olevat puuskulptuuri, kus kujutatud rotti ja ahvenat? See taies on Urmas Marguse enda loodud. Ahven sai valitud tähistamiseks kalapüügi tähtust Raekülas ja ühtlasi sellepärast, et ahvenapüük just üks tulusaim töö on. Rott sümboliseerib mõistagi Rotiküla.

Meri on ajalooliselt Raeküla jaoks olnud suure tähtsusega – aastakümneid andis see toidu lauale ja inimestele tööd. Tänapäeval meelitab rand kohale suplejaid nii kohalike seast kui ka kaugemalt. Lähedal asuva Hirve tänava pikenduse lõpus ootab suvitajaid rand koos väikese parkla ja ribakese rannaliivani viiva jalgrajaga. Loodusesõpradele pakub igal aastaajal elamusi linnuvaatlustorn.

Vaata mere poole ja kujutle, et veel pool sajandit tagasi laius seal metspargi asemel hoopiski karjamaa, kuhu kohalikud inimesed oma lehma karjatasid. Nimelt ei olnud Raekülas mitte tänapäevased eramajad, vaid talusid meenutavad elamud, kus kasvatati põllusaadusi ning peeti koduloomi. Need ilusate väikeste aedadega majad, mida praegu imetleda võime, ehitati suuresti alles 1960. aastatel.

Koduloomadest peeti sigu, kanu, lehma, vähem ka lambaid. Igal kaluriperel oli olemas hobune, kes aitas paati ja lasti vedada ning talvel jää peal kalurite jalavaeva vähendas. Kauaaegne Raeküla elanik Ilmar Mänd meenutab Teise maailmasõja järgseid aegu: „Siin oli kolm suurt karja. Need olid kohalike inimeste lehmad. Ja karjas käis kaks inimest korraga. Iga lehma omanik pidi teatud aja tagant kindlustama, et lehmad oleksid karjatatud. Kas siis mindi ise või saadeti lapsed, nii see ring käis.“ Abikaasa Inga pistab vahele, et teatud kellaajal hakkasid lehmad iseseisvalt kodu poole tulema. Ilmar Mänd kinnitab seda: „Karjalastel ei olnud üldse probleemi. Loomad hakkasid sealt ühte tänavat pidi tulema. Ega karjane teadnud, kelle lehm milline on. Lehmade laviin tuli ja iga lehm läks oma väravasse.“ Ilmar on isegi sedasi karjas käinud.

Lihaveised 2013. a Raeküla rannaniitudel rohtu nosimas ja kohalikud noored veistega sõprust loomas. Foto Liivi Kaasiku erakogust.

9. Merimetsa 96 – Sepa plats

Merimetsa ja Hirve tänava nurgal laiub Sepa plats, mis on nime saanud kõrval asuva Sepa talu järgi. Sepa plats oli sarnaselt tuletõrjepplatsile ja koolimajale seltsielu toimumise paigaks. Leonilla Sutt Kannussaar kirjutab Raeküla Sõnumites number 7: „Sepa platsil oli maailma ilusaim jaanituli Raeküla tuletõrjajate puhkpilliorkestri ja maiustusi müüva puhvetiga.“

20. august 2006. a linnaosade päeva tähistamine Sepa platsil. Käimas on linnaosadevaheline rahvastepallivõistlus. Foto Liivi Kaasiku erakogust.

Kuna iga majapidamise juurde kuulus lisaks koduloomadele ka viljapõld, siis telliti sügiseti kogukonna peale viljapeksumasin ja tuldi Sepa platsile kokku, et töö üheskoos ära teha.

Sepa talu peremees Peeter Jantson meenutab Raeküla Sõnumites nr 10: „Sepa talu oli omas ajas ju väga kuulus ja tegus. Vähe sellest, et talus kõiksugu majapidamisasju

sepistati, seal pandi jahipüssegi kokku. Lisaks tegi talu suures toas proove kohalik teatritrupp. Etendusid anti samas kõrval oleval Sepa platsil.

Kellelgi on meeles, et tema istunud platsil neljandas sektoris kohal 123. Võimas väliteater pidi see ju siis olema!“

1995. aastal võeti Sepa talu muinsusväärtusena kaitse alla kui ainus Pärnus tervikuna säilinud 19. sajandi kaluritalu.

10. Hirve 11 – Elfriede Nikolai

Kägara tantsurühm Steffensonide pere tantsijatega osalemas 1993. a Pärnumaa Pirandil Vallikäärus. Esimeses reas seisavad vasakult esimene Elfriede Nikolai. Foto erakogust.

Hirve tänav 11 maja oli kaua aega koduks rahvatantsuõpetaja Elfriede Nikolaile. Tartumaalt pärit Elfriede on pärjatud mitmete tunnustustega, muuhulgas Carl Robert Jakobsoni nimelise auhinna, Eesti kultuurkapitali aastapreemia ja Pärnu linna teenetemärgiga. 2006. aastal pälvis ta president Rüütlilt Valgetähe V klassi teenetemärgi. Pärnus on Elfriede silma paistnud jõulise rahvatantsu ja rahvakultuuri levitajana. Üle 30 aasta töötas ta Pärnu Koidula Gümnaasiumis rahvatantsuõpetajana, kus tema käe all õppinud vilistlastest kujunes välja tantsurühm Kägara. Samuti töötas ta Raeküla koolis (tol ajal Raeküla Gümnaasium), kus samuti lastele ja

noortele tantsupisikut jagas. Sügava jälje on ta jätnud maakonna laste rahvatantsupidude traditsiooni loojana, aga ka „Pärnumaa pirandi“ kontsertide lavastajana, külaliste vastuvõtja ja korraldustoimkonna liikmena. Tema juhendatud grupid on osalenud arvukatel folklooripidudel, s.h üld- ja koolinoorte tantsupidudel ning esinenud Poolas, Norras, Soomes, Rootsis, Leedus, Lätis, Ungaris ja Saksamaal.

11. Käo 4 – Pärnu Raeküla kool

Raeküla hariduselu alguseks peetakse 24. märtsi 1913, mil Lembitu 1 asunud vana koolimaja alustas õppetööga. Kool tegutses seal järjepidevalt kuni 1979. aasta kevadeni, mil liituti värskelt valminud Lydia Koidula nimelise II keskkooliga. Kuigi hariduselu Raekülas ei jäänud ka pärast seda suiku (vahepealsetel aastatel võis vana koolimaja ja selle kõrvale ehitatud „väikesest majast“ leida nii kunstikooli, majanduskooli, täiskasvanute gümnaasiumi kui isegi Tartu Ülikooli Pärnu kolledži loenguid), siis alg- ja põhihariduse andmisega tuli Raekülas oodata kuni 1991. aastani, mil avati Käo 4 uus koolimaja.

Kaheksakümnendate lõpul oli linnal valida, kas ehitada uus haigla või uus kool. Tänu ülejäänud linna koolide ülerahvastatusele leiti raha kooli ehitamiseks ja haigla jäi veel üsna tükiks ajaks oma korda ootama. Raeküla kool alustas keskkoolina, hiljem kandis nime Raeküla Gümnaasium ja alates 2010. aastast tegutseb põhikoolina.

Raeküla kooli on ilmestanud konkreetsed õppesuunad, milleks algul olid keskkooliosas majandus ja kultuur, praegu aga on võimalik asuda õppima spordiklassis.

Kooli koduleht toob põhiväärtustena välja koostöö, traditsioonid, hoolivuse ja loovuse.

Laine Tõnissoni kirjutatud Raeküla kooli hümn annab au Raeküla enam kui saja-aastasele hariduselule, mille kohta pajatab järgmine punkt, Lembitu 1 vana koolihoone: „Kui need Raeküla männid meil laulvad meretuules, siis kauneid mälestusi ma selles laulus kuulen.“ (sõnad Laine Tõnisson, viis Ester Murrand)

*Pärnu Raeküla Gümnaasium 1.09.2001
õpilased, õpetajad jt kogunemas rongkäiguks
Mai keskusesse. Foto perekond Tõniste
erakogust.*

12. Lembitu 1 – Raeküla kool

Konstantin Pätsi venna Voldemar Pätsi ja August Lutsu algatusel sündis 1911. aastal Pätside koduaias toimunud koosolekul Pärnu Eesti Kooliselts, mille suurimaks teeneks linnaosa arengule oli kooli asutamine. Kooli avamise luba käis Konstantin Päts lausa Riias taotlemas ning maja valmis juba 1912. aastal, kuid

Pärnu Raeküla koolimaja, 1930. Foto erakogust.

õpetajate puudumise tõttu viibis kooli avamine, mis sai teoks 24. märtsil 1913. Algul toimetas koolimajas ainult 60 õpilast ja kaks õpetajat.

Algus oli raske – Esimese maailmasõja mõjutused jätsid kooli vaesesesse seisu. 1920. aastatel hakati pidama tasulisi koolipidusid, mille tulu eest hangiti õppevahendeid ja muud tarvilikku.

Kolmekümnendatel aastatel kujunes kool seltsielu keskuseks, milleks jäi pikaks ajaks.

Kunagiste õpilaste koolielu mälestusi Teise maailmasõja aegadest ja kahekümnenda sajandi keskpaigast on pajatatud palju. Üldiselt meenutatakse koolipõlve kui toredat klassikaaslastega koos koerustükkide tegemise aega (nii poisid kui ka tüdrukud!). Näiteks Eili Laanela värvikas kirjeldus: „Hommiikul teatati, et arst tuleb ja süstima hakatakse. Meie oma klassiga, meil oli niisugune tore aktiivne ja üksmeelne klass, võtsime kätte ja mõtlesime – me ei lase ennast süstida, meie põgeneme ära! Üks või kaks hirmunut ei saa ju põgeneda, need võetakse ju vastutusele. Aga et kõik. Ja nii otsustasimegi. Võtsime vaikselt vahetunni ajal kõik oma portfelligid, isiklikud asjad ja nii kui see kell käis, olime me läind ja me panime plehkat terve klassiga. Siin, kus praegu on Metsakalmistu, oli tol ajal ilus mets ja nõmm. Ja meie läksime sinna metsa ja istusime ja see oli ilus päev. Väga ilus päev oli, päike paistis, kellelgi oli ka pall seal kaasas ja me veetsime oma aega väga rõõmsasti, väga lõbusasti. Seda ma tean, et ka klassi jäid järele neli õpilast, kes olid priimused ja niuksed pailapsed. Nii me olime siis kuni lõunani, kui kojutuleku aeg oli. Kui me siis järgmisel päeval tulime kooli, siis me kuulsime, et sellel päeval arst ei olnudki käinud. No teist korda meil ju see nali loomulikult enam läbi minna ei saanud, aga ega terve klassiga midagi teha ka ei olnud. Ja meie järgmisel päeval saime oma „sutsud“ kõik kenasti kätte.“

Erinevatel aegadel paistsid õpilased silma oma puutööskustega (Sergei Menšikovi juhendamisel) ja spordiga (Vello Vilipere juhendamisel).

Koolil oli ka oma kooliaed, kus kasvatati juurvilju, mida koolilapsed aitasid direktoril harida. Kui 1962. aastal algklasside maja (praegune Lembitu 1a) ehitati, siis koliti kooliaed veidi kaugemale Merimetsa tänava äärde.

1970. aastatel leiti, et poole sajandi vanune hoone on amortiseerunud ja ohtlik ning kümnendi lõpus koliti kool kokku Lydia Koidula nimelise II keskkooliga. Ajapikku hoone kasutatavus hääbus ja mõni aasta pärast Eesti taasiseseisvumist jäi maja päris rääma.

Sajandivahetuse paiku võttis seltskond ettevõtlikke raekülalasi oma südameasjaks vana koolimaja taas elule turgutada. Pikk teekond on viinud selleni, et tänapäeval tegutseb majas kogukonnakeskus. Raeküla Vanakooli keskus kannab oma nimes edasi Lembitu 1 maja algset funktsiooni. Tegevuste poolest jätkub nii õppetöö (huvikool ja koolituskeskus) kui ka seltsimaja (kultuurisündmused, näitused, huviringid, noortekeskus) aspekt. Astu julgelt sisse!

Selle raja läbimisega oled põgusalt kiiganud Raeküla värvika loo kaante vahele. Palju on veel avastada – nii Sul kui ka meil. Aitäh, et tulid ja kohtumiseni varsti!

Kasutatud materjale:

Intervjuud August Edgar Peediga, Eili Laanelaga, Ilmar Männiga

Raeküla Sõnumid nr 1, 3, 5, 7, 10, 11, 15

Sigrid Pärn – uurimistöo „Merimetsa tänava ajalugu“

Maria Tilk – raamat „Minu isa Gunnar Aarma“

Raeküla kooli koduleht raekyla.parnu.ee

Raeküla lasteaia koduleht raekula.parnu.ee

Urmas Saard – artikkel Maalehe blogis „Urmas Margus: et mäletada Raeküla rannakalureid“

Tea Kurvits – artikkel ajakirjas Kultuur ja Elu „Osvald Saulep. Kunstnikuhing sõjakeerises,“

Jäljed Raekülas

Kas need jäljed siia jäetis
2019 kee neid jälgi meelde kaits?

Kaardi põhjana on kasutatud Delfi kaarti

Leia rohkem infot Raekülas toimuva kohta www.raekylavanakool.ee

1. Riia mnt 273 – perekond Pätsi maja
Perekond Pätsidel on olnud määrav roll Raeküla linnaosa arengus.
2. Riia mnt 269 – Vaala kontor
Kalapüük oli 20. sajandi alguse olulisim tegevusala Raekülas.
3. Järva 2 – Pärnu Raeküla lasteaed
Järva 2 asuv lasteaed avati juba 1966. aastal.
4. Järva 11a – Oswald Saulep
Kohaliku kunstniku iseloomustab tehnikate- ja žanrirohkus.
5. Kalevi pst 34 – jooned, külad ja legendid
Kas Sina tead, miks kutsutakse Raeküla ka Rotikülaks?
6. Lembitu 55 – Gunnar Aarma
Tuntud tervendaja ehitas Raekülla maja oma kätega.
7. Merimetsa 64 – tuletõrjeplats
Tuletõrjemaja taga platsil peeti pidusid.
8. Kalevi pst 82 – Marguse võrgupood
Praegune metsaalune mere ja Kalevi pst vahel koos rannaniiduga oli kunagi karjamaa.
9. Merimetsa 96 – Sepa plats
Platsile tuldi kokku nii jaanipeole kui ka rehepeksuks.
10. Hirve 11 – Elfriede Nikolai
Tartumaalt pärit Elfi on Pärnus tuntud rahvatantsuõpetaja.
11. Käo 4 – Pärnu Raeküla kool
1980. lõpul oli linnal valida, kas ehitada haigla või koolimaja.
12. Lembitu 1 – Raeküla vana kool
Enam kui 100 a vanale koolimajale pani aluse Konstantin Päts.

Leia Raeküla jäljed www.raekylavanakool.ee/jaljed või

